

Divorcis: el preu dels plats trencats

Moltes dones separades que no cobren la pensió corresponent dels seus ex-marits malviuen en situacions que freguen la indigència. La majoria es dediquen a netejar cases, n'hi ha que han optat per la prostitució com a forma fàcil de guanyar diners.

Fa vint o trenta anys ens van educar per a ser bones esposes, mestresses de casa i mares de família. Ara ens trobem sense marit, amb uns fills ja grans que encara hem de mantenir i amb ben poques possibilitats de treballar en una feina decent". Amb aquestes paraules, Mercedes del Rosario descriu la situació d'un col·lectiu de dones que, com ella, s'han separat recentment i han hagut d'aprendre a guanyar uns diners que sempre havien entrat a casa a través del marit.

Són dones entre 40 i 60 anys, una edat que no ajuda gens a trobar feina en un país on l'atur amenaça fins i tot els joves amb títol universitari. Filles de la postguerra espanyola, les mésafortunades van rebre uns estudis elementals, però a totes els van ensenyar que, una vegada casades, la seva única professió seria *sus labores*. El dia de la boda no van pensar ni per un moment que les paraules del capellà s'acabarien convertint en un "... fins que el divorci us separi". Van acceptar que havien de dedicar-se completament a la casa i als fills i ara en paguen les conseqüències.

Segons les estimacions judicials, un 40% de dones separades no veuen ni un cèntim de la pensió que legalment haurien de rebre dels seus ex-marits. I espavilar-se per aconseguir quatre xavos no és fàcil. La majoria treballen a hores netejant cases o cuidant persones grans que no es poden valer per si soles. D'altres sobreviuen gràcies als preséctes sense retorn d'amics i familiars. I fins i tot alguna s'ha vist abocada a l'exercici de la

prostitució. "Potser aquesta era la sortida més fàcil per a guanyar diners, però em trobava en un carrer sense sortida. I no sé què es pitjor, si això meu o dedicar-se a fregar dotze hores al dia", assegura la Sofia, que als 44 anys ha optat per prostituir-se i utilitza la seva condició de separada com a reclam en un anunci al diari.

EL TEMPS ha parlat amb dones que defineixen la seva situació com "l'altra cara de la indigència". No tenen incovenient a explicar el seu cas amb tot luxe de detalls, però algunes demanen que se'ls respecti l'anonimat. N'hi ha que no s'han atrevit a donar la cara, com l'ex-esposa d'un ambaixador que, després de separada, ha viscut un procés de precarietats econòmiques que l'ha portada a l'extrem d'haver d'acabar dormint a l'estació de ferrocarrils de Sants.

No són exemples aïllats. A l'estat espanyol hi ha unes 300.000 dones separades amb dret de pensió. En 120.000 ocasions s'ha hagut de recórrer a l'embargament de béns o de sous per obligar els cònjuges a pagar la quantitat estipulada pel jutge. La Federació Estatal de Dones Separades calcula que les dones que no cobren l'anomenada pensió alimentària mensual (que sol oscil·lar entre les 10.000 i les 100.000 pessetes, en funció del nivell de renda i del nombre de fills) són moltes més del que diuen les xifres oficials, però no hi ha dades fiables perquè, per norma general, la infracció de l'ex-marit morós no es denuncia.

I això que, d'ençà de l'entra-

da en vigor de la Reforma del Codi Penal aprovada a mitjans del 1989 —els cònjuges— que incompleixen les seves obligacions econòmiques poden acabar entre reixes. Els separats o divorciats que no paguin la pensió alimentària durant tres mesos consecutius o sis d'alterns s'arrisquen a ser condemnats a un màxim de sis mesos d'arrest major o a una multa de fins a mig milió de pessetes.

Aquesta tipificació de delicte penal ha espantat sobretot aquells homes que es negaven a abonar la pensió tot i cobrar sous superiors a les 300.000 pessetes mensuals. No és el cas, però, de Mercedes del Rosario, que porta vuit mesos sense cobrar les 40.000 pessetes que li ha de passar el seu marit perquè "és un pobre desgraciat que no té ni un duro".

La Mercedes és membre de l'Associació Mixta de Separats de Catalunya, que es va fundar fa 10 anys. "Aquí he conegut casos molt més dramàtics que el meu, que et posen la pell de gallina. Jo tinc 45 anys i encara puc trobar feina, però hi ha moltes dones de 45 o 55 anys que no estan en condicions de posar-se a netejar, i sobreviuen amb fills de 20 i 25 anys que no treballen. Sé que en el fons sóc una privilegiada".

La història del seu *privilegi* és aquesta: "Tinc tres fills de 15, 16 i 19 anys. El meu marit em va deixar fa dos anys i mig. El fill gran fa dos anys que està a l'atur i només aporta diners quan vol. Pel meu caràcter podria ser una bona relacions públiques, telefonista, dependenta... però amb 45

anys he de conformar-me a treballar a hores en feines d'infermeria, cuidant gent malalta per cases i hospitals, dependent d'una agència que algunes setmanes no té feina per a mi. Cada mes el meu marit em promet que em passarà les 40.000 pessetes, però ara fa vuit mesos que no me les passa. Aquests diners els necessito per pagar les 34.000 pessetes mensuals de la hipoteca del pis. Fa vuit mesos que no la pago i aquest setmana ja m'han avisat de la caixa que m'embargaran".

"El meu marit, per no haver de pagar la pensió, ha dit que renunciarà tant al pis com als fills. Ja veurem què diuen els advocats, perquè jo continuaré tenint el mateix problema, i necessito que la llei m'empare d'alguna manera. Si no em queda altre remei aniré al jutge a dir-li que sóc una persona insolvent, que no puc fer-me càrrec de les despeses del pis ni de la manutenció dels fills. Porto vuit mesos callada esperant que el meu marit es decideixi a pagar-me. Només li demano que m'ajudi a pagar el pis on viuen els seus fills, perquè encara falten 15 anys d'hipoteca, si no pot donar-me les 40.000 que me'n doni 30.000 o 25.000, però que no s'amagui. Ell, que té un lloc de treball, diu que no pot pagar-me-les. En canvi jo, encara que no tingui feina, he de poder per nassos, ja tinc tres fills i una pila de deutes. Ara bé, no puc denunciar-lo, perquè si el tanquen a la presó es quedarà sense feina i jo seguiré sense cobrar".

"I tinc la sort que el meu marit és civilitzadíssim. Ara fa un mes em va dir que havia

de cobrar 500.000 pessetes de comissions i que em pagaria la hipoteca, a més de comprar una moto per al meu fill i un microones per a mi. Però ha passat un mes i estan a punt de traure'm el pis, perquè ell no deu haver cobrat aquest mig milió ni en broma. Vaja, jo vull ser ben pensada i m'imagino que no l'ha cobrat... Normalment ve a dinar els diumenges a casa i porta el menjar fet, però ja fa setmanes que no li veiem el pèl".

"Quan els marits s'enamoren de noies més joves, almenys haurien de preocupar-se de la indigència en què deixen les seves dones. La pobresa econòmica és el problema bàsic. Hi ha també un trauma psicològic, però amb diners tot s'acaba arreglant. Algunes dones queden destrossades per tota la vida, perquè s'han passat molts anys confiant en el seu marit i després ell ha donat un colp de porta i ha marxat. Però amb diners aquest és un mal menor. Una depressió amb diners, maleïda sigui, però un depressió sense diners és impossible de superar".

Segons les últimes estadístiques del Consell General del Poder Judicial, els plats tren-

A l'esquerra, Mercedes del Rosario. A la dreta, dones netejant.

D UMBERT I VA JIMENEZ

cats del matrimoni a València es concreten en 10.826 separacions, 10.488 divorcis i 14 nul.litats matrimonials. Les dades de Barcelona són de 24.671 separacions, 22.314 divorcis i tan sols 59 nul.litats matrimonials. A Palma de Mallorca s'han tramitat 3.777 separacions, 2.884 divorcis i 2 nul.litats.

Gairebé en tots els processos de separació la mare es queda amb la custòdia dels fills, "encara que sigui borratxa o puta", segons Mercedes del Rosario. Ella ho justifica així: "Quan el fills són petits, les mares matariem perquè no ens els traguessin, però quan són grans donarien la vida perquè se'ls emportessin. Fa uns anys els meus fills em necessitaven, però ara m'estan fent la punyeta. El que és d'ells és només d'ells, però el que és meu també ha de ser seu. La casa sembla que sigui per a ells sols. Hi porten els amics, la nòvia... Quan vull convidar amics a sopar els he de demanar permís per si molestem. Crec que si només em toqués veure els meus fills els caps de setmana i passar-los 30.000 pessetes al mes, seria la mare més meravellosa del món".

La Conxita té 50 anys i en

fa dos que es va quedar sense marit. "Un dia va trobar una xilena i ja no va voler saber res més de mi. Es va instal·lar en un pis al costat de casa. Com que es va emportar la cadena de música, els nanos anaven a casa seva a escoltar discos, però abans l'havien d'avisar per telèfon per a no exampar-los fent l'amor".

"Jo estava tan enamorada d'ell que vaig aguantar molt. He arribat a estar ingressada a l'UVI per culpa dels cops que em donava. També he passat diversos intents de suïcidi".

"Quan se'n va anar em vaig quedar sense res, amb una mà al darrere i l'altra davant. No em passa cap pensió, diu que ja ha refet la seva vida i no vol tenir res a veure amb nosaltres. Per viure vaig fent les feines que puc, fins fa poc he estat treballant en un agència de neteja però se m'ha acabat el contracte. Sóc andalusa, no sé ni llegir ni escriure..." diu la Conxita, que parla en un català més que correcte.

Té tres fills, de 25, 24 i 21 anys. "Són molt macos però han sortit iguals que el seu pare. Treballen en empreses importants i guanyen diners, però no em volen donar res. Ells viuen la seva vida i no es recorden de com m'he sacrifi-

cat per ells".

"El meu marit ha demanat el divorci perquè es pensa que així no m'haurà de pagar res -diu la Conxita-. No vol que quan ell mori jo em pugui beneficiar d'una pensió. Ara m'obliga a vendre'm el pis i donar-li la meitat dels diners abans del 1992, o si no, li he de pagar un milió de pessetes. I no sé d'on puc traure un milió, jo, quan la feina és meva per subsistir. Fa pocs dies vaig deixar que em tallessin el telèfon durant unes setmanes perquè no el podia pagar..."

En el sentit contrari, també hi ha marits que compleixen tots els requisits econòmics però tenen problemes perquè les seves ex-esposes no els deixen veure els fills. Sigui com sigui, els advocats consultats per EL TEMPS coincideixen a dir que les dones sense recursos són les més desprotegides per la pràctica judicial. "Els jutges no prenen les mesures suficients per a vigilar que les dones cobrin la quantitat assignada -afirma una advocada matrimonialista- i a elles els costa molt posar una denúncia contra l'ex-cònjuge".

Per tal de no abonar la pensió, alguns marits se les empesquen totes. Un de cada deu

separats opta per donar-se de baixa a l'empresa, canviar el tipus de contracte o passar a treballar a l'economia submergida, amb l'únic objectiu d'alegar insolvència. Els que exerceixen professions liberals camuflen les seves nòmines o les posen a noms d'altres persones.

L'Associació Mixta de Separats de Catalunya serveix de lloc de trobada a persones que es troben en una mateixa situació i que volen oblidar les seves penes o, si més no, compartir-les. Hi ha uns 600 associats, amb una proporció molt més elevada de persones de sexe femení. "A banda de divertir-nos podem fer alguna cosa més positiva, com reivindicar que l'estat destini una part dels pressupostos generals a gent que es troba com nosaltres, per evitar que hagin d'anar pidolant pels carrers", explica Mercedes del Rosario. Tot i el seu afany reivindicatiu, tampoc no renuncia a la possibilitat d'enamorar-se d'algun membre de l'associació i viure una nova experiència sentimental, que potser no li deixarà un regust tan amarg. "Jo no he vingut aquí a buscar parella, però si la trobo, ¡chapeau!"

Eva Piquer